Nr 97.

Av herr **Nilsson, Johan,** i Malmö **m. fl.,** *om anslag till svenska eldbegängelseföreningen.*

Eldbegängelserörelsen i Sverige har sedan mer än ett 15-tal år tillbaka åtnjutit stöd från statsmakternas sida, vilket tagit sig uttryck såväl i utfärdandet av lagbestämmelser, varigenom efterhand allt flera lindringar i villkoren för eldbegängelse medgivits, så att eldbegängelsen numera i det närmaste likställts med jordbegravning i vårt land, som ock i beviljandet av statsbidrag för eldbegängelseändamål, nämligen dels till eldbegängelseutställningarna i Malmö år 1914 med 3,500 kronor, i Göteborg år 1923 med 1,500 kronor och i Stockholm år 1930 med 3,000 kronor, dels år 1927 bidrag av lotterimedel å 100,000 kronor för uppförande av eldbegängelsetemplet i Hälsingborg, dels ock slutligen 5,000 kronor, beviljade av 1930 års riksdag för budgetåret 1930—1931 till Svenska Eldbegängelse-Föreningen för dess upplysningsverksamhet. Kungl. Maj:t och riksdagen hava sålunda genom beviljandet av dessa statsbidrag — därav under år 1930 med tillhopa 8,000 kronor — givit ett klart och otvetydigt erkännande om eldbegängelserörelsens landsgagneliga verksamhet.

De fördelar av estetisk, hygienisk och ekonomisk art, som eldbegängelsen medför, hava i riksdagen tidigare påvisats bl. a. uti den i båda kamrarna vid 1930 års riksdag (I: 77 och II: 220) väckta och i ovan angivna omfattning bifallna motionen om anslag till Svenska Eldbegängelse-Föreningen för dess upplysningsverksamhet. Utöver vad sålunda redan förut anförts om eldbegängelsens fördelar framför jordbegravning för såväl samhället som individen, varom här nedan en kortfattad sammanställning lämnas, må här framhållas ytterligare några synpunkter och omständigheter, som torde både belysa behovet av fortsatt statsbidrag till föreningen, om denna skall kunna rätt bedriva sin allmännyttiga verksamhet, och på samma gång lämna garanti för statsbidragets ändamålsenliga disponerande.

Det har redan nämnts, att i jämförelse med jordbegravning eldbegängelsen erbjuder företräden av såväl estetisk och hygienisk som ekonomisk art. Närmare utfört kunna dessa företräden angivas vara följande:

1. Vad först den estetiska synpunkten angår, är det att märka, att vid såväl jordbegravning som eldbegängelse en förbränning av den döda kroppen försiggår, i förra fallet en långsam självförbränning under för tanken upprörande och för känslan sårande former, stoftets förruttnelse och förtärande av likmaskar nere i jorden, i det senare fallet stoftets snabba förbränning genom inverkan av upphettad luft. Ingen förbättring av kyrkogårdarna kan borttaga de ur

berörda synpunkt med jordbegravningen förenade olägenheterna. Därtill kommer, att i de nordligare, kallare delarna av vårt land gravar icke kunna öppnas i jorden under den långa vintern, utan de dödas stoft måste uppsamlas i »likkällare», där de få stå månadsvis, ja, ända till 8 månader, tills sommaren kommer med blidare väderlek och möjlighet för jordande. I Kiruna t. ex. bruka varje vinter minst ett 50-tal, förra årets vinter ett 90-tal lik på dylikt sätt förvaras i en »likbod», som sprider en avskräckande förruttnelsens stank omkring sig. På nu nämnda olägenheter råder eldbegängelsen bot. Eldbegängelsen är närmast en slags förglödning, där stoftet i en förbränningskammare med till c:a 1000° upphettad luft under loppet av 1½ à 2 timmar förvandlas till aska. Talesättet om »gravfrid» får en helt annan och verklig betydelse, när det gäller det i en urna förvarade stoftet efter en person, som undergått eldbegängelse, än stoftet efter en i jorden begravd. I det senare fallet är talet om »vila i frid» i allmänhet helt illusoriskt, och den upprörande pietetslöshet, som ofta nog visas vid öppnandet av de dödas gravar, när tiden för gravarnas disponerande utgått, bidrager i sin mån att framhäva eldbegängelsens estetiska fördelar. Det händer på sina håll på landsbygdens kyrkogårdar, att s. k. allmänna gravar tagas i förnyat anspråk för nedgrävande av lik, innan de där förut jordade hunnit helt förmultna.

2. Beträffande eldbegängelsens sanitära fördelar, så ligga de i öppen dag. Varje smittofara avlägsnas, när stoftet förvandlas till aska. Visserligen kan man nog för vårt lands vidkommande numera konstatera, att kyrkogårdarna i allmänhet icke medföra hygieniska vådor, enär markens filtreringsförmåga är i hög grad ägnad att oskadliggöra bakterierna. Men det oaktat kunna fortfarande betänkliga sanitära olägenheter förekomma, både på landsbygden och i storstäderna, liksom ock vid omgrävningen av allmänna gravar, som nyss antytts. I de fall, då ej någon annan mark står till förfogande, måste kyrkogårdarna anläggas på lerhaltig mark, och i sådan mark fördröjes upplösningen av den döda kroppen osedvanligt länge; denna förvandlas nämligen till likvax, och det har under sådana förhållanden inträffat, att man vid röjandet av gamla kyrkogårdar påträffat lik, som ända till hundra år trotsat förmultningens lag. Det är också uppenbart, att de sanitära kraven icke kunna tillfredsställas, då förhållandena tvinga till att lägga en kyrkogård på mark, som visar sig svår att dränera. Detta händer i många fall och föranleder, att man måste pumpa vatten ur graven för att ej gravsättningen skall bli för motbjudande för anhöriga och övriga närvarande. Det är även konstaterat, att sjukdomsbaciller från de dödas stoft leva länge i jorden, en del ända upp till fem år, och det är möjligt, att dessa smittoämnen genom underjordiska vattenströmmar kunna spridas från gravar till närbelägna brunnar. Fall hava sålunda för icke så länge sedan inträffat, då smitta av tyfus med rinnande vatten förts från en begravningsplats till brunnar, varigenom epidemier uppstått. Senast år 1928 framdrog den kände tyske rättsläkaren, medicinalrådet F. Dyrenfurth, ur tyska tjänsterapporter sådana fall.

Genom experiment har det vidare ådagalagts, att luften över kyrkogårdarna, huru väl de än må vara anlagda, innehåller en del likgaser, ehuru i regel icke i hälsovådlig mängd. Det kan dock förekomma fall, då detta, beroende på lokala omständigheter, är förhållandet. En viss risk för hälsovåda genom jordbegravning finnes i varje fall obestridligen, och densamma lärer aldrig helt kunna avskaffas.

3. Med alldeles särskild styrka göra sig eldbegängelsens ekonomiska fördelar gällande. Både för samhället och de efterlevande innebär det nya gravskicket ytterst avsevärda besparingar och fördelar; och då siffrorna här tala sitt tydliga och klara språk, är det på detta område lättare att påvisa eldbegängelsens stora och påtagliga företräde framför jordbegravningen.

För *de efterlevande* ligger den största besparingen i gravköpet. Vilka summor, som här kunna sparas, inses utan vidare, då man betänker att en urna kräver endast en bråkdel av en vanlig gravs utrymme. En urngrav i Stockholm på Norra begravningsplatsen kan sålunda erhållas för 18 kronor, medan en grav därstädes med plats för en kista kostar minst 576 kronor, en grav med plats för två kistor närmare 1,000 kronor och därutöver. I Eskilstuna kostar en grav på den fem kilometer från staden anlagda nya kyrkogården 100 kronor för en tid av 50 år, medan en urngrav på gamla kyrkogården, belägen i stadens centrum, och med plats för 10 urnor, kostar 35 kronor för samma tid. Vidare kan vid eldbegängelse sparas vid inköp av kistan; denna kan och bör då vara av enklaste beskaffenhet, och en urna för askan fås för ett eller ett par tiotal kronor. Grävningen och skötseln av en urngrav ställer sig dessutom avsevärt billigare än för en vanlig grav. Som allmän regel, när fråga är om enskilda gravar, kan fastslås, att *eldbegängelse i stad med krematorium redan nu drager endast hälften av kostnaderna för en jordbegravning*, och i den mån, som eldbegängelse bliver mera allmän, kunna eldbegängelsekostnaderna ytterligare nedbringas. Eldbegängelseföreningen har också satt på sitt program att med all kraft gå in för förbilligande av begravningskostnaderna. Men eldbegängelsen medför för de efterlevande även fördelar av annan art. Vid ett dödsfall behöva de efterlevande sålunda icke hava bekymmer med att omedelbart skaffa gravplats; urnan kan förvaras i krematoriet tills man hunnit i lugn och ro övertänka, var och huru man vill hava askan förvarad. Genom den ringa inköpskostnaden för en urngrav möjliggör eldbegängelsen ökad övergång till det för släktkänslans sammanhållande betydelsefulla familjegravsystemet, enär en hel familjegrav för urnor kan erhållas för ringare kostnad än vad en enda jordgrav betingar i inköp. Och slutligen, då, som på sina håll redan skett, kolumbarier mera allmänt inredas i kyrkorna och urnlundar anläggas å gamla, ej mera brukade, i samhällets mera centrala delar belägna kyrkogårdar, slippa de efterlevande omaket med och kostnaderna för den långa färd till den avlidnes sista vilorum, som i regel föranledas vid jordbegravning å nyanlagda, numera ofta avlägset belägna kyrkogårdar.

För *kommunernas* vidkommande öppnar den nya gravskicksreformen möjligheter till ytterst betydande besparingar. Samtidigt som samhällena växa till, framträda ju behov av nya begravningsplatser, och särskilt för de större städerna och industrisamhällena har det blivit ett allt mera svårlöst problem att förvärva lämplig kyrkogårdsmark till överkomligt pris och ej alltför avlägset belägen. I den mån, som eldbegängelsen mer och mer kommer i bruk, tränges emellertid detta problem i skymundan, och med fog kan sägas, att *en allmän övergång till det nya gravskicket skulle, praktiskt taget, göra vidare kyrkogårdsanläggningar obehövliga i vårt land.*

De besparingar, som eldbegängelsen medför för kommunerna, äro i huvudsak följande.

Kommunerna skulle spara stora vidder tomtmark genom allmännare införande av eldbegängelse jämte urngårdar. Då urngravarna beräknas draga endast 1/11 av en vanlig gravs utrymme, följer redan härav, vilka betydande markbesparingar, som därigenom stå att vinna. Men då en askurna endast behöver nedsättas till ½ meters djup i jorden (en kista vid jordbegravning 1½ meter) spela för en urnlundsanläggning markförhållandena mindre roll, och då någon förruttnelseprocess icke förekommer, har jordmånens beskaffenhet ingen betydelse. Dränering till större djup påfordras icke, och är marken kuperad, vållas därav knappast någon olägenhet, t. o. m. klippartier kunna finna användning, då däri nischer kunna anbringas. Urnlundar kunna alltså anläggas på för jordbegravning eller för produktivt ändamål mindre tjänlig mark, som betingar avsevärt lägre pris i inköp. Den valfria markbeskaffenheten utgör givetvis en ytterst viktig ekonomisk faktor för kommunerna att räkna med. Men icke nog härmed. Tillfölje det relativt obetydliga djup, vartill en askurna behöver nedsättas i jorden, kunna gamla, för jordbegravning ej mer brukade, och ofta nog i samhällets centrum belägna kyrkogårdar vinna ny användning för anläggning av urnlundar. Därjämte kunna askurnorna anbringas i kolumbarier i krematorierna och kyrkorna, i vilket fall de vid försäljning av nischer influtna beloppen kunna verksamt bidraga till finansiering av krematoriets resp. kyrkans omkostnader. Då t. ex. kolumbariet i Gustaf Vasakyrkan i Stockholm kan bereda plats för c:a 10,000 askurnor, så ligger det i öppen dag, vilka väsentliga markvärden enbart nischerna i kolumbarierna motsvara, när de bliva helt utnyttjade.

Det allmännas utgifter för såväl anläggning och plantering som underhåll av en urngrav bliva under vanliga förhållanden långt mindre än för en vanlig grav, och vid insättning av urnan i ett kolumbarium nedbringas omkostnaderna ännu mera. Den till en bråkdel reducerade areal, som en urnlund upptager i jämförelse med en för motsvarande antal döda avsedd vanlig begravningsplats, medför dessutom en betydande minskning dels i förvaltnings- och tillsyningspersonal samt dels i fråga om kostnaderna för vägarbeten, vattenlednings- och avloppsanläggningar, inhägnader etc. I motsats till de vanliga kyrkogårdsanlägg-

ningarna kunna urnlundarna, som således icke behöva belastas med höga amorteringar för vare sig mark- eller anläggningskostnader och som draga mindre drifts- och underhållskostnader, väntas att bliva räntabla anläggningar. Och i de fall, där samhällets expansion går ut över äldre kyrkogårdar, medför förflyttningen av kvarlevorna efter en jordbegravd person för kommunen avsevärt högre kostnader än när det gäller omplacering av en askurna.

Det är icke endast samhällen med krematorier, som beredas tillfälle att tillgodogöra sig eldbegängelsens ovan angivna ekonomiska fördelar, utan även mindre samhällen, som själva icke kunna tänka på att uppföra ett krematorium, kunna göra sig delaktiga därav. Genom att anlägga urnlundar samt kolumbarier och medelst transporterande per likbil av den dödes stoft till närmaste krematorium (återtransporten av den lilla askurnan kan ordnas på enklare och billigare sätt) beredas dessa mindre samhällen goda möjligheter därtill.

Följande fakta belysa i sin mån eldbegängelsens ekonomiska fördelar för vårt lands kommuner.

I *Stockholm* uppfördes landets första krematorium år 1887, sedermera ombyggt år 1909, och tillhörigt Svenska Eldbegängelse-Föreningens Stockholmsavdelning. Enligt en av ordföranden i denna avdelning, överstelöjtnanten G. Kinell, år 1926 verkställd utredning hade intill den 1 november 1925 därstädes 3,585 personer, därav 2,560 Stockholmsbor, undergått eldbegängelse. Då för en vanlig grav fordras 6.9 kvms utrymme (enligt Stockholms stads kyrkogårdsnämnds plankarta), men för en urngrav endast 0.876 kvms yta, hade således genom dittills verkställda eldbegängelser inbesparats ett gravfält av c:a 14,861 kvms yta. I verkligheten kan besparingen skattas minst 10 % högre, då en mångfald urnor nedsatts i kolumbarienischer. Vinsten av ytutrymmet kunde således vid dåvarande tidpunkt beräknas uppgå till minst 16,374 kvm. Under åren 1926—1929 hava ytterligare 1,862 personer undergått eldbegängelse vid Stockholmskrematoriet, därav 1,164 Stockholmsbor. Enligt ovan angivna beräkningsgrund skulle således för åren 1926—1929 ett ytterligare markutrymme på minst 7,713 kvms yta hava inbesparats till stadens förmån, d. v. s. för hela tiden en markvinst för staden på minst 24,087 kvm. Nu anförda markområdesvinster äro, som sagt, endast approximativa, men särskilt med hänsyn till kolumbarienischernas allt allmännare utnyttjande beräknade i betydlig underkant. Med tomtvärde samt undsluppna planerings- och underhållskostnader kan denna markyta anses representera ett värde av c:a 2 ½ *miljoner kronor*, som eldbegängelsen således redan tillfört Stockholms stad. I förbigående kan omnämnas, att kyrkogårdsarealen i Stockholm utgör 154.7 hektar, eller 6.5 % av huvudstadens hela jordområde.

I *Lidingö* har, praktiskt taget, kommunal eldbegängelse blivit införd under år 1929. Sedan särskilt tillsatta kommitterade efter verkställd utredning beträffande den uppskattade befolkningsökningen, antalet dödsfall samt överslagsberäkning av erforderlig areal och kostnad för utvidgning av kyrkogården

kommit till det resultat, att denna kostnad för en tid av 50 år skulle för kommunen belöpa sig till 1,150,000 kronor vid jordbegravning, men endast till 120,540 kronor vid enbart urnbegravning, beslöts vid kyrkostämma den 26 maj 1929 enhälligt att, för befrämjande av det nya gravskickets utbredning, vid församlingsbos eldbegängelse i sammanhang med utnyttjande av allmän grav bidraga till kostnaderna för eldbegängelse med 85 kronor för vuxen person och med 45 kronor för barn under 15 år (nuvarande avgifter vid Stockholms Norra krematorium för dylika församlingsbors eldbegängelse är 75 resp. kr. 37: 50). Oaktat detta *kommunala bidrag med 85 kronor beräknar kommunen att för varje dylik eldbegängelse förtjäna rent netto c:a 130 kronor.*

I *Göteborg* har för något år sedan beslut fattats om anläggandet av en ny begravningsplats om 104 hektar vid Kviberg, belägen 7.5 kilometer från stadens centrum. Markvärdet för denna beräknas till 2 miljoner kronor, och platsens dränering, plantering, inhägnad, förseende med vattenledningar och vägar etc. beräknas kosta lika mycket, d. v. s. inalles 4 miljoner kronor. Räntan på enbart markvärdet efter 5 % blir 100,000 kronor. Göteborgs stad skulle avgiftsfritt kunna ombesörja eldbegängelse för alla under ett år i staden avlidna för mindre än hälften av detta räntebelopp.

Enligt en av kommitterade verkställd utredning hava utgifterna för Göteborgs begravningsplatser (exkl. Lundbys och Örgrytes) under tidsperioden 1924—1929 överstigit inkomsterna med ett genomsnittsbelopp av 107,740 kronor per år. Anläggningarna på Kvibergskyrkogården väntas bliva igångsatta under år 1931. Även om denna anläggningskostnad fördelas på några 10-tal år framåt, så kan beräknas, att stadens årliga utgifter för nyanläggning och underhåll av begravningsplatser (Lundbys och Örgrytes begravningsplatser icke medräknade) skola, under förutsättning att nuvarande förhållanden i stort sett bibehållas, komma att under en följd av år framåt överstiga inkomsterna med minst 200,000 kronor. Lägges härtill räntan å det beräknade försäljningsvärdet av det markreservat, som innefattas i Kvibergskyrkogården, ökas stadens nyssnämnda årliga förluster å begravningsplatserna till minst 300,000 kronor per år. Då stadens gamla kyrkogårdar vid enbart eldbegängelsefrekvens beräknas räcka i ännu minst 50 år, skulle staden för sådant fall icke behöva Kvibergskyrkogården, utan omedelbart kunna försälja densamma. *Utom en på försäljningssumman härigenom vunnen ränteavkastning på minst 100,000 kronor skulle staden därjämte inbespara de till 2 miljoner kronor uppskattade anläggningskostnaderna för kyrkogården ifråga.*

I *Luleå* stod man inför en kyrkogårdsutvidgning, som av de kommitterade beräknades draga en kostnad av 217,000 kronor. Då kyrkorådet fann kostnaderna avskräckande höga, beslöts ny utredning, som resulterade i, att en enhällig kyrkostämma den 16 mars 1930 fattade beslut dels om uppförande av ett krematorium, dels ock om en mindre utvidgning av den nuvarande begravningsplatsen. Totalkostnaderna för krematoriet beräknas till 71,000

kronor och för kyrkogårdsutvidgningen till 4,000 kronor, eller tillhopa 75,000 kronor. Genom detta beslut har Luleå stad — enligt en utredning av domprosten J. Hanson i Luleå i Svenska Eldbegängelse-Föreningens tidskrift »Ignis», (nr 2, 1930) — gjort en mycket stor besparing. Därest den föreslagna nya begravningsplatsen kommit till utförande, hade församlingen blivit nödsakad upptaga ett amorteringslån å 147,900 kronor. Beräknat efter 20-årig amorteringstid och 5 % ränta har församlingen *genom att anlägga ett krematorium och till fullo utnyttja den nuvarande begravningsplatsen icke endast undgått för en 20-års period en årlig annuitet å c:a 11,000 kronor utan därjämte även en vaktmästarelön å 3,500 kronor per år.* Men icke nog härmed. Genom kremotorieanläggningen kan staden räkna med icke endast ovan angivna *minskade utgifter* utan också med *ökade inkomster.* Genom den beslutade mindre kyrkogårdsutvidgningen av den gamla begravningsplatsen kunna inom densamma utvinnas c:a 2,500 enskilda urngravar, huvudsakligast förlagda å mark, som enligt gällande lagbestämmelser ej kan utnyttjas för jordbegravningsändamål. Ehuru för urngravarna avgifterna satts så låga som 15 à 25 kr. för enskilda urngravar, beräknas enbart urngravsfältet *tillföra kyrkokassan en inkomst av 60,000 kr., enbart möjliggjord genom krematoriet.*

Av det ovan anförda framgår ovedersägligt, att eldbegängelsereformen erbjuder stora samhälleliga fördelar ur ekonomisk synpunkt för såväl stad som landsbygd och är av stor social betydelse. Även om staten såsom sådan icke drager någon direkt ekonomisk vinning av det nya gravskicket, så är det dock omöjligt förneka, att staten har intresse av att främja en rörelse, som söker om möjligt göra slut på de miljonslukande kyrkogårdsutvidgningarna och rädda så mycket som möjligt av jorden för produktivt ändamål, samtidigt som den, som sagt, går in för ett förbilligande av begravningskostnaderna i allmänhet.

Det har på sina håll påståtts, att eldbegängelsen icke skulle vara förenlig med kristet tänkesätt och stridande mot Bibelns ord. Så är alldeles icke fallet. Kyrkans män i vårt land intaga också, på några få undantag när, en helt igenom försonlig och förstående hållning gent emot eldbegängelserörelsen. En mångfald uttalanden av ledande prästmän i dagspressen samt av biskop Bergqvist vid förra årets riksdag och vid invigningen av krematoriet i Luleå den 23 november 1930, ävensom av biskop Rodhe och pastor primarius Widner m. fl. bära tydligt vittnesbörd härom, och åtskilliga prästmän, bl. a. domprostarne i Strängnäs och Luleå, hava ingått i Svenska Eldbegängelse-Föreningen eller i kommittéer, som handhava frågor rörande krematorier och urnlundar. Något motstånd från kyrkans sida gent emot eldbegängelsen synes således dess bättre icke längre föreligga i vårt land.

Följande jämförande översikt belyser eldbegängelsens omfattning i Sverige och en del utländska stater:

	Antal nuv. krematorier.	Antal eldbegängelser 1929
Sverige	6	800 (1010 år 1930)
Danmark	5	1,570 (1694 » 1930)
Norge	6	1,177
Finland	1	210
Tyskland	104	56,794
Tjeckoslovakien	9	4,740
Schweiz	20	5,100

Den svenska eldbegängelserörelsen har onekligen att under de senaste åren anteckna vackra framgångar, vilket framgår därav, att medlemsantalet på sex år stigit från 5,814 år 1925 till över 15,000 vid utgången av år 1930, samtidigt som antalet eldbegängelser under samma tid ökats från 343 till 1,010, men likafullt giver ovanstående jämförande översikt vid handen, att den svenska eldbegängelserörelsen i förhållande till landets folkmängd ännu kännetecknas av en viss efterblivenhet och att mycket återstår att göra, innan den kan hävda en densamma tillkommande plats i jämförelse med våra närmaste grannländer, framför allt Tyskland.

Jämlikt den Svenska Eldbegängelse-Föreningens stadgar (vilka här bifogas, bilaga A.) äro föreningens uppgifter: att sprida kunskap om eldbegängelsen och dess fördelar, att verka för att eldbegängelse blir lätt tillgänglig och allmänt begagnad samt att för detta ändamål understödja varje strävan att få krematorier å lämpliga platser i landet. I sin nuvarande organisation består föreningen av avdelningar, som efter fastställda normer varje år utse fullmäktige, vilka å årsmöte hava att behandla gemensamma föreningsangelägenheter och förrätta val av föreningens centralstyrelse. Det åligger centralstyrelsen att närmast leda föreningens angelägenheter och utföra fullmäktiges beslut, ävensom att representera föreningen inom och utom Sverige. F. n. räknar föreningen 55 avdelningar i olika delar av landet, alltifrån Ystad till Kiruna, och nya avdelningar bildas undan för undan på de orter, där föreningen genom sin upplysningsverksamhet lyckas väcka ett mera omfattande intresse för eldbegängelsen.

Då föreningens verksamhet under år 1930 lämnar en vägledning för bedömandet av föreningens arbetsmetoder och åtgärder till det svenska krematorieväsendets befrämjande, må angående densamma omnämnas följande omständigheter: *1.* under verksamhetsåret hava tillkommit 13 nya avdelningar och 7 kretsar, *2.* tre broschyrer hava av centralstyrelsen utgivits, varjämte utarbetats och i tryck utkommit ett standardverk: »Anvisningar för uppgörande av förslag till krematorieanläggningar», försett med åskådliggörande planscher och ritningar över samtliga krematorier i Norden; därjämte hava av lokalavdelningarna en del lokala broschyrer utgivits, *3.* föreningen har med en instruktiv och av enbart svenskt material bestående utställning deltagit i Stockholms-

utställningen 1930, varjämte föreningens avdelning i Västervik under sommaren 1930 därstädes anordnat en uppmärksammad propagandautställning för eldbegängelsesaken; *4.* föreningen har utgivit en tidskrift för eldbegängelsespörsmål, »Ignis», den enda i sitt slag i Norden, vilken redan hunnit tilldraga sig ej ringa uppmärksamhet i pressen och av eldbegängelsevänner såväl i Sverige som i utlandet, *5.* på föreningens initiativ och som frukt av föreningens upplysnings- och propagandaverksamhet hava av vederbörande kommunala myndigheter beslut fattats dels om uppförande av krematorier i december 1929 i Vänersborg samt under år 1930 i Malmö, Sundsvall, Luleå och Kiruna, dels ock om krematoriefrågans utredning i Norrköping, Linköping, Karlstad, Eskilstuna, Borås, Nyköping, Uppsala och Umeå, varförutom krematoriefrågan genom framställningar från föreningens avdelningar kommit i aktuellt läge i Göteborg (nytt krematorium), Rättvik, Skövde, Motala, Kalmar, Ystad, Trollhättan, Halmstad och Lidköping. Beslut om anläggande av urnlundar eller kolumbarier hava fattats i Göteborg, Örebro, Skara, Luleå, Lidingö, Strängnäs, Torshälla, Åmål, Tranås samt i Vallentuna landskommun, *6.* utredning har på föreningens föranstaltande igångsatts rörande kyrkogårdsförhållandena i Sveriges större samhällen samt begravningskostnaderna, hänförda till eldbegängelse resp. jordbegravning därstädes, *7.* ett 50-tal offentliga föredrag eller föreläsningar hava genom föreningens försorg hållits om eldbegängelsen, vilka samlat talrika åhörareskaror samt *8.* genom föreningens försorg hava ett 50-tal utförliga artiklar skrivits om eldbegängelsen, vilka införts i tillsammans över 600 svenska tidningar; därtill komma en mångfald notiser och intervjuer i samma ämne. — Denna axplockning ur föreningens propagandaverksamhet för år 1930 bör kompletteras med upplysning om, att föreningens sekreterare under året haft en korrespondens på c:a 3,400 skrivelser i eldbegängelsefrågor.

Det är föreningens avsikt att fortsätta på den sålunda inslagna vägen för att nå sitt mål, nämligen att göra eldbegängelsetanken spridd i alla folklager och få den fram till en verklig folkrörelse i vårt land, liksom den är det i Danmark och Tyskland. Men om föreningen skall rätt kunna fylla sin uppgift och vinna avsedd framgång i sina strävanden, fordras ovillkorligen bedrivande av ökad propaganda och upplysningsverksamhet för föreningens samhällsgagnande syften. För denna upplysningsverksamhet fordras i främsta hand trycksaker i ej ringa utsträckning samt föredrag i alla delar av landet, vilket åter föranleder ej obetydliga resekostnader. Föreningens snart 50-åriga historia visar otvetydigt, att utan målmedveten och energisk propaganda föreningen icke kan påräkna framgång i sina strävanden, och att det därför är ett livsintresse för föreningen att disponera nödiga medel för en i vederhäftig, försynt och varsam form bedriven upplysningsverksamhet. Vid denna verksamhets bedrivande ses alltid till, att oliktänkandes uppfattning och känslor icke såras; upplysningen meddelas alltid i tolerant form. Detta är självskrivet, men bör måhända framhållas. Sedan avdelningar bildats å allt flera orter, kommer föreningens strä-

van framför allt att gå ut på att söka medverka till tillkomsten av ökat antal krematorier i landet, därvid förhållandena i Tyskland i viss mån kunna tjäna till förebild. Till dessa krematorier bör medelst s. k. likbilar transport av likkista kunna anordnas, så att även den omgivande landsbygden kan komma i åtnjutande av eldbegängelsens fördelar.

I detta sammanhang må framhållas, att föreningen under senare tid alltmer inriktat sina strävanden på att få eldbegängelsesaken omfattad även av folkets breda lager och i ökad utsträckning också lyckats härmed. Föreningen ämnar med all kraft fortsätta härmed, vilket torde vara en livsbetingelse för föreningens tillväxt och framgång. Eldbegängelsesaken är nämligen en sådan rörelse av på samma gång ideell och ekonomisk innebörd, som bör kunna omfattas av alla befolkningslager och av alla samhällsskikt; här om någonsin gäller, att inför döden äro vi alla lika. För nu antydda ändamål har samarbete sökts jämväl med sjuk- och begravningskassor i de olika orterna. Att representanter för olika befolkningslager och samhällsintressen finnas i centralstyrelsen, framgår av följande förteckning över styrelsens ledamöter och suppleanter: Major And. Sjöstedt, ordförande, direktör Arvid Sohlman, vice ordförande, båda i Stockholm, stadsrevisor B. Chr. Bernow, Malmö, teol. kand. Gust. Fahlander, Eskilstuna, järnsvarvare Ferd. Lundkvist, hovrättsrådet Viktor Petrén, båda i Stockholm, och ledamoten av riksdagens andra kammare, tullförvaltaren Helmer Schött, Kalmar; suppleanter: folkskollärare G. Lind, Linköping, länsassessor E. Lindgren, Vänersborg och järnsvarvare Oscar Kärrman, Hälsingborg.

Vad angår de samhällsnyttiga verkningarna av eldbegängelserörelsen åberopas de utlåtanden, som till förmån för eldbegängelsesaken i samband med underdånig ansökan om statsbidrag år 1930 i ämnet avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen och svenska stadsförbundet, alla tillstyrkande, och som här biläggas (bilagor B, C a, C b, D a och D b).

Utöver förut omförmälda bilagor A, B, C a, C b, D a och D b bifogas här jämväl ett exemplar av föreningens tidskrift »Ignis» (novembernumret 1930), bilaga E, vilka samtliga bilagor överlämnas till vederbörande utskott och ej behöva tryckas.

I föreningens verksamhet ingår ock att uppehålla internationella förbindelser med motsvarande föreningar i utlandet, framför allt i våra nordiska grannländer. Överenskommelser om lättnader i eldbegängelseavgifter för medlemmar samt om ömsesidigt bistånd i råd och dåd till avlidna föreningsmedlemmars efterlevande ha av föreningen redan träffats med eldbegängelseföreningerna i Danmark, Norge, Finland och England.

Det må slutligen framhållas, att det är fullkomligt uteslutet för föreningen, som omfattar hela landet, städer såväl som landsbygd, att erhålla något kommunalt understöd eller bidrag. Detta skulle kunna ifrågakomma endast för lokalavdelningar i orterna, som omfatta var sitt område.

Medlemsavgiften för anslutning till föreningen (5 kr. för medlemmar i begrav-

ningskassor och 10 kronor för andra) är en engångsavgift, och några årsavgifter förekomma icke. Föreningens ekonomi är således helt beroende av medlemsavgifterna från nytillträdande medlemmar. Av de belopp, som föreningens avdelningar uppbära i medlemsavgifter, behålla dessa två tredjedelar för lokala omkostnader, såsom utredningar, lokala broschyrer och annan propaganda etc., medan en tredjedel inlevereras till centralföreningen för bestridande av dennas organisationskostnader samt för bedrivande av en hela landet omfattande upplysningsverksamhet. För sådant ändamål ha under år 1930 inlevererats till centralföreningen i runt tal 10,000 kronor, och ungefär samma belopp väntas inflyta år 1931 Givetvis förslår denna summa, varmed även centralföreningens nödvändiga organisationskostnader skola betalas, icke på långt när till att bedriva upplysningsverksamhet i önskvärd omfattning i syfte att därmed röja nya fält för eldbegängelserörelsens utveckling i vårt land. Föreningens budgetförslag för år 1931 bifogas.

Då, såsom av det anförda framgår, Svenska Eldbegängelse-Föreningen under nu rådande övergångsperiod icke utan hjälp av det allmänna kan bedriva det upplysningsarbete, som är nödvändigt för att — såsom skett i Danmark och Tyskland — omvandla eldbegängelserörelsen till en verklig folkrörelse och därigenom låta vårt land komma i åtnjutande av de stora samhällsgagnande fördelar, det nya gravskicket medför, få vi, på sålunda åberopade skäl, hemställa,

att riksdagen måtte besluta om ett anslag å 10,000 kronor för budgetåret 1931—1932 till Svenska Eldbegängelse-Föreningen för föreningens upplysningsverksamhet.

Stockholm den 22 januari 1931.

Joh. Nilsson,
Malmö.

Alfred Petrén.

Jöns Pålsson.

William Linder.

Edwin Berling.

Gustav Möller.

N. S. Norling.

Mauritz Hellberg.

Förslag till Svenska Eldbegängelse-Föreningens budget för år 1931.

Inkomster

Andelar av medlemsavgifter från Svenska Eldbegängelse-föreningens avdelningar		kr. 10,000: —
Beviljat statsbidrag för 1:a halvåret		» 2,500: —
Sökt statsanslag för 2:a halvåret (hälften av det för budgetåret 1931—1932 sökta beloppet)		» 5,000: —
Donationsmedel		» 5,500: —
Tidskriften »Ignis»:		
Annonser	kr. 3,850: —	
Prenumerationsavgifter	» 2,000: —	» 5,850: —
		Kronor 28,850: —

Utgifter

Löner till expeditionspersonalen:		
Sekreteraren	kr. 3,000: —	
Expeditionsbiträde	» 1,050: —	kr. 4,050: —
Expeditionslokal med tel., ljus, värme och städning		» 1,500: —
Expenser incl. porton m. m.		» 1,200: —
Trycksaker (expeditionshandlingar m. m.)		» 1,000: —
Föredrag och annan upplysningsverksamhet i landets skilda delar (incl. broschyrer)		» 12,000: —
Resor för sammanträden och övriga föreningsangelägenheter		1,100: —
Tidskriften »Ignis»:		
Tryckning av sex nummer (kr. 600: — pr nr)	kr. 3,600: —	
Klichéer (» 100: — » »)	» 600: —	
Expenser (» 125: — » »)	» 750: —	
Arvoden för artiklar	» 1,000: —	
Redaktörens arvode	» 900: —	» 6,850: —
Diverse utgifter		» 1,150: —
		Kronor 28,850: —